

Lavinia Braniște
AZ ÖREGASSZONY ÉS LILI
(*EA ȘI LILI*)

Az volt a szerencséje, hogy egy óra körül kikelt az ágyból, mert eszébe jutott, hogy nem adott enni Lilinek. Mióta az öreg meghalt, rendszertelenül aludt, felébredt az éjszaka kellős közepén, bámulta a falat, visszaaludt, ismét felébredt. A redőny résein át időnként beszűrődött az úton közlekedő autók fénye, mely egy másodpercig a szobában kóválygott, a redőny rései által megszabott szagatott mintázatban. Minden odakint látszó mozgást illetéktelen jelenlétnek érzett, és rettenetesen megrémült tőle.

Az öregasszony nem tudott egyedül élni.

A fia „öregasszonynak” hívta öt középiskolás kora óta, és nem „anyának”, már nem is emlékeztek, miből indult, eleinte vicces volt, aztán mindketten megöregedtek, és a nevek maradtak, de már nem voltak viccesek, csak valóságok. Az öregből később lett „öreg”, és az öregasszony nem keveset dolgozott rajta, hogy ne ő legyen az egyetlen, akivel gúnyolódhatnak. A férjét ez sohasem zavarta.

Az öreg négy hónapja halt meg.

Az öregasszony egyedül maradt a szüleitől örökölt kissebesi házukban, melyet a szülők a négy lánytestvérre hagytak, de mikor férjhez ment, és az öreg melléképületeket kezdett építeni, és állatokat tartani, attól félt, nehogy elvegyék tőle a házat, mindazzal együtt, amit kettejük, de leginkább a férje munkájával hoztak létre, éppen ezért összehívta a családot, és rávette őket, hogy lemondjanak a javára. A városon lakó nővérei, akiknek fogalmuk sem volt, milyen az, amikor lebénult anyádnak meg kell mosnod a fenekét, vagy apádat, aki már túl öreg ahhoz, hogy megmozduljon, kiskanállal kell etetned, aláírták a közjegyző előtt, hogy lemondanak a húguk javára, aki hatvanéves koráig, amikor bevezették a vizet a faluba, vedderrel cipelte a vizet a többieknek, a férjének és a fiának.

Lilinek a nyolc esztendőes kutyájukat hívták, akit az öregasszony el akart dobni a patakba, amikor az udvarukon felbukkant, de az öreg

utána ment, és visszahozta. Pajzsmirigybetegségben szenvedett, mindenki ezt mondta, kövér volt, kicsi és gömbölyű, nehezen vonszolta magát rövid lábain, gömböc fejéből hegyes orr állt ki, olyan volt, mint valami furcsa lény, amely a többi fajtól elszigetelve fejlődött ki valahol, egy isten háta mögött szigeten. Volt neki egy saját kis udvara, abban élt bezárva, ám az utóbbi négy hónapban az öregasszony nyitva hagyta a kapuját, bár féltette a járda mentén nyíló kőrózsáit, hogy elő tudjon jönni ugatni, ha idegenek jönnek. De Lili ki sem dugta az orrát. Mi több, amióta nyitva van a kapuja, talán még jobban visszahúzódott az óljába, vagy az ól mögé, mintha attól tartana, nehogy a nyitott kapun át bejöjjön valami vagy valaki, aki ártani akar neki.

A fiú kéthetente látogatott haza Szászsebesről, a Kauflandban bevásárolt élelmiszerral megrakott autóval, és kutyaeledellel Lili számára. Csak Chappi Juniort evett. Talán, mert az puhább, könnyebben meg tudja rágni, mondta az öregasszony. Szerintem, mert édesebb, válaszolta a fia.

Akkor éjjel azon fáradozott, hogy összekotorja a zsák alján megmaradt szemeket, belerakta őket a tálkába, és kilépett a lomtárból, felgyújtotta a kinti villanyt a hátsó udvarban, belépett a nyitva hagyott kiskapun, és az ól fele tartott. Hallotta, hogyan dobol Lili farka a padlón.

Szegénykém, megfeledkeztem rólad, mondta az öregasszony. Ha ez nem elég, megkezdünk még egy zsákot, hozott Öcsi eleget.

És amikor lehajolt, hogy a kutya elé tegye a tálkát, a kamion utánfutója nekicsapódott az első szobának, lerombolta a frontot és a kerítést, hatalmas lyukat nyitva a helyiségre, ahol az öregasszony ágya állott, melynek a takaróját az imént hajtotta félre, hogy felkeljen.

Az ágy megtelt törmelékkel.

Megölni nem ölte volna meg.

A ház egy rendkívül veszélyes kanyarban állt, és terelőút nem lévén, a teherforgalom is ott zajlott. A dombok közt húzódó kis falucskájukban. Vigyázat, a halál völgye. Fokozott életveszély, vezessen elővigyázatosan. Évtizedek óta abban reménykedtek, hogy megépítik az autópályát, lassan beleöregedtek a várakozásba, tekintettek fel-alá az út szélén, tán csak jön valaki, hogy átsegítse őket a vegyesboltig. Vagy a katonaszobor melletti padokig.

Mikor aszfaltozni kezdtek, és az utat szélesíteni, a járdát szinte teljesen felfalta az úttest. Egyes házaknál a kapu egyenesen az útra nyílt. Az út mellett figyelmeztető táblák sorakoztak, melyeket a házak falától kétujjnyira állítottak fel. A fiatal szülők csak ölben vitték arra a gyerekeiket. Majd megszakadtak az emeléstől, de akkor sem merték letenni őket.

Az öregasszonyé volt az első ház Fehérvár felől jövet, a kanyar belső oldalán. Feltűnő, frissen meszelt világos bordó falaival, széles ablakával, fehér redőnyével szinte hívogatta az autóvezetőket, hogy belerohanjanak. A kamion igazából nem is ment neki, csak a vége csapódott a ház falának, amelyet a sofőr már nem tudott az úton tartani.

Az öregasszony azt hitte, földrengés. Életében nem élt át földrengést, de mindig rettegett a katasztrófáktól.

Lili ugatni kezdett, hörgő, öreges kutyahangon, mint aki maga is csodálkozik, hogy még ilyen hangokat képes kiadni.

- Lili - mondta az öregasszony. - Mi lesz velünk?

Még nem tudta, hogy mi történt. A félelem nem attól áradt szét benne, ami odakint volt, hanem attól, ami idebent, a saját zavarodott magányosságától, tehetetlenségétől.

- Öcsi! - kiáltotta, és a vékony vaskapun belül maradt, amely Lilit választotta el a baromfiaktól, az udvar és a világ többi részétől.

Öcsitől nemrég kapott egy mobiltelefont. Volt vezetékes készüléke is, de mire meghallotta és odaért, már nem volt, kinek válaszolnia. Ezzel Öcsire is mindig ráijesztett, ok nélkül. Éppen ezért kedvezményesen vett egy telefont, beírta a kedvencekhez a számot, és azt mondta az anyjának: mindig tartsd a zsebedben. Csak a zöld kagylót ábrázoló gombot tudta megnyomni, amit nem látott, de megtanult kitapogatni. Háromnaponként betette tölteni. Ha lemerült, mielőtt a töltőbe tette volna, meg kellett várnia Öcsit, hogy feltöltse neki, és beírja a PIN kódot: 0000

A telefon a fejénél volt, a szekrénykén.

A szomszédban a kutyák versenyt ugattak, az úton autók álltak meg, összegyűlt a szomszédság. Mikor értek ide ilyen hamar?

- Sofica néni!

Egy vézna árnyék közeledett felé az udvarban.

- Nehogy letaposd a virágokat, lelkem!

A kővirágok jelentették számára a legnagyobb örömet, amikor kint üldögélt a lócán reggelente, és Öcsivel beszélt telefonon. Minden nap beszámolt neki az időjárásról, és a virágok hogylétéről – ma felhős, és nem akarnak kinyílani –, bár Szászsebes kőhajtásnyira volt onnan. Amilyen az idő nálad, olyan nálam is.

- Sofica néni, mit csinál? Hátramenekült?
- Nem menekültem én sehová.

Keskeny volt az udvar és hosszú, a sötétben a kerítést és a kaput nagyon távolinak látta.

Csak akkor jött rá, ki a férfi, amikor válaszolt neki. Vasile volt, Nelu fia. Mellette lakott a 136-os házban, az apja az öregasszony második unokatestvére volt. Mindig attól tartott, hogy nehogy követeléssel álljon elő az örökséget illetően. A fia csak nevetett. Ugyan már, itt minden a tiéd!

- Te vagy az, Vasile? Mi történt, lelkem?
- Egy kamion belerohant a házába, lerombolta a falat. Almát szállított, tele van az út almával...
- Hívd fel Öcsit!
- Jöjjön maga is, nem maradhat itt egész éjszaka.

Lili egészen behúzódott az óljába, semmilyen hangot nem hallatott, mintha a lélegzést is abbahagyta volna. A tálkába kitett étel már egyáltalán nem érdekelte.

Vasile visszafordult a kapu felé, az öregasszony eközben bement a házba, sorra végigjárta a szobákat, mindegyikben felgyújtotta a vilányt. Az egész ház levendulaillatban úszott a molyriasztótól. Az utolsó szobában szeretett aludni, az út felőliben, mert így az volt az érzése, hogy belakja az egész épületet. Már csak az, hogy az összes szobán át kellett mennie oda és vissza, ha valami dolga volt odakint, azzal az érzéssel járt, mintha használná az egész házat. A fia azt javasolta neki, hogy az első szobában lakjon, az előszoba felől, így közel lett volna a konyha, kevesebbe került volna a fűtés. És a többivel mi legyen, álljon üresen a ház, replikázott ő. Néha bekapcsolva hagyja a rádiót az előszobában, hogy azt higgyék a szomszédok, nyüzsgés van nála. Máskor, főleg éjszaka, amikor gyanús zajokat vélt hallani a tetőre vagy a kerítésre felfuttatott szőlő felől, bekiált házba: Öcsi, eredj nézd meg, ki jár ott! Öcsi persze otthon van, Szászsebesen.

Vasilet azzal gyanúsította, hogy ellopott egy perzselőt a fészerből, miután az öreg meghalt. Vagy tizenöt éve használatlanul állt, már nem hizlaltak disznót, nem bírták eltartani, pedig sajnálták eldobni az ételmaradékot. Adtak belőle a tyúkoknak, de a szárnyasok nem tudtak mindent eltüntetni. Az öreg mindig elkérte az ételmaradékot Öcsitől, biztos marad egy csomó, autóval elhozhatod, nem kell cipelned. Hozd el a disznóknak. Öcsi meg ellenkezett, próbálta lebeszélni őket arról, hogy disznót tartsanak, nem egészséges a disznóhús, ráadásul, ha ételmaradékkal táplálsz, az olyan, érted, mintha embert ennél. Miután gyermekkorát disznótorok és szalonnák övezték, ahogy elkerült otthonról, rögeszméjévé vált a helyes táplálkozás. Azaz a mértéktartó és disznóhúsmentes étkezés. Évek múltán megtudta, úgy hívják: „ortorexia”. Neki tetszett ez a szó.

Tehát a perzselőt már réges-rég nem használták, de az öregasszony ragaszkodott hozzá, a „jó kis perzselőhöz”. Vasile bával volt egy közös drótkerítése, mely elválasztotta kettejük hosszan a dombra nyúló hátsó kertjét. Az öregasszonynak csak gondozatlan, rendetlenül ültetett kukoricája volt, a szemeket Öcsi szórta el taláломra egy-egy délután, mikor hazaugrott a Kauflandban vásárolt élelemmel. Hogy ne maradjon gyomos a kert, pedig sokat kellett vesződni a csövek betakarításával, megtisztításával, raktározásával. Mikor eljött a tejeskukorica ideje, az öregasszony leszedett, amennyit csak tudott, megfőzte, és hívta Öcsit a gyerekekkel. Gyertek főtt kukoricát enni!

- Kukoricát nem szabadna ennünk! A szervezetünk nem áll készen rá, hogy megemésze, nem dolgoz fel semmit belőle. Megnézheted te is, hogy a szervezet semmit nem dolgoz fel belőle.

Az öregasszony egy kukkot sem értett az egészségből, de érezte, hogy nem akar jönni, és azt mondta.

- Akkor odaadom, hogy vigyétek el, és főzzétek meg otthon.

Öcsi nemrégiben felfedezte az e-mailt egy ismerősi körben, ahol kétes hitelességű információkat tartalmazó üzeneteket forwardoltak egymásnak. Lassan ő is ezeknek az üzeneteknek a nyelvén kezdett beszélni.

- Csak a konzerv kukorica emészthető, mivel hőkezelt és puha.

És olyankor, amikor a szél a kukorica leveleit fújta, olyan hangot hallatva, mintha celofán foszlányai között süvítene, az öreg mintha

meg is orrontotta volna Vasile szomszédot, amint a ház mögött koslat, és figyel. Gondolod, hogy ez nem jön át a kerítésen, nem szimatol?

Ezt a félelmet az öregasszony is örökölte. Minden félelmét ráhagyta, és ezek közül egyesek hatalmasra nőttek, mert nem tudta, mire vonatkoznak. De ott voltak, és dolgoztak benne.

Az udvarban minden kulcsra volt zárva, kivéve Lilit és a négy tyúkot. Még a kerti vécét is bezárta, mert valóságos melléképület volt, rendes kis fészker, amelyben egy olajkályhát és két régi biciklit tartottak. Vasile nagyon jól tudta, mi hol van. Gondolod, hogy ez nem jön át a kerítésen, mondta Öcsinek.

- Ne aggódj, mama, hazaviszlek magamhoz, ha itt félsz egyedül. Štefánel is elment Kolozsvárra, van hely bőven.

Mire ő:

- Szó se lehet róla! Ha kiteszem innen a lábam, ezek mindent ellopnak.

De a fosztogató idegeneknél és az elemek tombolásánál jobban félt attól, hogy halála után Öcsi eladja az örökséget.

Aznap éjjel, amikor a teherautó belerohant a házába, mielőtt kilépett volna a kapun a kint gyülekező sokasághoz, bement az első szobába, hogy megtakarított pénzét magához vegye, mielőtt mindenki kutakodni kezd a házában. A komód legalsó fiókjában a halotti ruháit tartotta, egy darab koporsóra való atlaszselymet, és egy húsz milliót tartalmazó borítékot, a borítékba még egy spárgát is becsúsztatott, amivel majd megkötözik a bokáit a koporsóban. Így szokták, hogy ne álljanak szét a halott lábai. Ám az a bizonyos spárga átkozottul veszélyes valami, erős varázslatokat lehet vele végezni, éppen ezért minden temetésen fokozottan kell vigyázni rá. Mikor az öreg meghalt, odaállította Öcsi feleségét, hogy őrizze, mégis eltűnt, ki tudja, milyen esküvőket kötöznek össze vele.

Az ablak be volt törve, a redőny ripityára szakadt, de a fal csak az ablakkeret körül volt beomolva. A kamion keresztben feküdt az úttesten, mindenütt ládák heverték, az almák százával gurultak szanaszét a fekete, sima aszfalton.

- Most mi lesz velem?

A fal túloldaláról Vasile kiáltott neki.

- Jöjjön ki, néni, beszéljen az illetővel. Helyre kell hozza a házát, muszáj.

Ha leoltja a villanyt, talán nem jön be senki az ablakon. A szekrénykére esett törmelékek között nem találta a mobiltelefont, de leoltotta a villanyt, és a kintről beszűrődő fényben kitapogatta a komód alsó fiókját, és kivette belőle a borítékot. Megállapította, hogy a köpenyének nincs zsebe. A második szobában is leoltotta a villanyt, a harmadikban az Albalux mosógépének dobjába csúsztatta a borítékot. A gép a fal mellé volt állítva, már rég nem működött, egy törölközővel terítette le.

Az előszobába érve felemelte a vezetékes telefon kagylóját, és tárcsázta a számot, amiről úgy tudta, hogy az Öcsié. Sokára választott egy hang, mely nem az Öcsi hangja volt, és nem is valamelyik családtagjáé. Még egyszer tárcsázott. Úgy érezte, ugyanazt a számot tárcsázta, bár az utolsó számnál kissé elbizonytalanodott. Ezúttal senki nem vette fel.

Átfurakodott a báméskodókon, szemével Vasilet keresve. A sofőr a kamion hátánál állott, valakivel telefonon beszélt, miközben a sötétben szétszóródott rakományt tartotta szemmel.

Valaki nevetgélve közeledett felé:

- Legalább valami mást szállított volna. Almánk nekünk is van bőven errefelé...

- Hol van Vasile? Vasile, a Nelu fia?

Nem tudta, kivel beszél, de a férfi tudta, kit keres, és rámutatott.

Vasile is telefonon beszélt.

- Hívjuk fel Öcsit. Én hívtam, de nem veszi fel.

Vasile a vállára tette a kezét, és megrázta, amúgy öregesen, mint aki apró győzelmet aratott.

- Igen, néném, épp veled beszélek. Itt van a telefonban.

És miután letette:

- Na látja, semmire se megy nélkülem.

És miután a félelem teljesen elárasztotta az öregasszonyt, elfoglalva benne az utolsó kis szabadon maradt zugot is, Vasile még ennyit mondott: öltözik, és jön.

LAVINIA BRANIȘTE 1983-ban született Brăilán. Egyetemi tanulmányait Kolozsváron és Bukarestben végezte, bölcsészkaron. 2006-ban debütált a *Povești despre mine* című verseskötettel. 2016-ban jelent meg első regénye *Interior zero* címmel. Lényegre törő, objektív, de érzékeny prózáiban kortárs társadalmunk emberének magányosságát, törékenységét, kiszolgáltatottságát, az emberi kapcsolatok kiüresedését ragadja meg.

